

Vi tar Halden videre

Utkast til program for Halden Arbeiderparti 2023 – 2027

INNHold

Vårt grunnsyn	2
Vi tar Halden videre	4
En åpen og digital kommune	5
Arbeid og næring	6
Helse- og sosial	9
Natur og miljø	12
Kommunen som arbeidsgiver	13
Økonomisk styring	14
Alle skal med	14

Vårt grunnsyn

Arbeiderpartiet står for frihet, likhet og solidaritet.

Arbeiderpartiet er det sosialdemokratiske partiet i Norge. Vi er en del av en internasjonal bevegelse og er en sterk kraft både på landsplan og i alle kommuner i Norge. Arbeiderpartiet er den politiske delen av arbeiderbevegelsen og sammen med den faglige delen - fagbevegelsen - arbeider vi for å fremme de sosialdemokratiske ideene.

Sosialdemokratiet er en frihetsbevegelse. Utgangspunktet var frigjøring av arbeiderklassen. Gjennom avtaler, lover og omfattende velferdsordninger får arbeidstakere en lønn å leve av, gode arbeidsforhold og trygghet i alderdom eller hvis sykdom rammer. Tilgang på god utdanning gir større valgmuligheter for den enkelte. Sosialdemokratiet arbeider mot økonomiske og sosiale stengsler som begrenser enkeltmenneskets frihet.

Sosialdemokratiet arbeider også mot kulturelle stengsler som begrenser enkeltmenneskets frihet. Ingen skal oppleve å bli påført begrensninger på grunn av sitt kjønn eller sin bakgrunn. Vi vil motvirke forestillinger og tradisjoner som krenker den enkeltes livsutfoldelse. Vi vil arbeide mot tankegods som gjør at noen opplever fordommer på grunn av sin hudfarge. Alle mennesker har samme verdi og fortjener å bli vurdert etter hva de faktisk kan bidra med, og ikke etter forhåndsdomming og gruppetenkning.

Solidaritet er for oss både en moralsk verdi og et verktøy. Vi føler solidaritet med de som er dårligere stilt enn oss selv. Samtidig forstår vi at solidaritet er smart: I dag trenger du støtte, i morgen kan det være meg. Og sammen står vi sterkere.

Solidaritet mellom generasjonene er bærebjelken til velferdsstaten. De fleste av oss gir mer enn vi mottar i midten av livet. Ved starten og avslutningen av livet er det vi som trenger fellesskapets ordninger. Den samme generasjonssolidariteten må nå lede oss til å verne natur og miljø. Dagens produksjon- og forbruksmønstre truer livsgrunnlaget for kommende generasjoner. Sosialdemokratiet vil ta kampen for miljøet lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Sosialdemokratiet vil forsvare og fornye velferdsstaten. Arbeid for alle forblir vårt hovedmål og viktigste virkemiddel. Vi vil ha en sterk rettsstat som sikrer enkeltmenneskets frihet, rettferdig saksgang og likhet for loven. Vi vil ha en åpen økonomi der vi handler fritt med andre land. Vi anerkjenner det frie markedets gode evne til effektiv produksjon, samtidig som vi ser det strengt nødvendig å styre markedet for å sikre rimelig fordeling og miljøvennlig produksjon. Sosialdemokratiet arbeider for en sterk fagbevegelse for å sikre arbeidstakernes rettigheter og for å fremme gode samarbeidsløsninger mellom myndigheter og organiserte arbeidstakere og arbeidsgivere. Vi vil ha en internasjonal rettsorden der landene samarbeider for å fremme fred, sosial utvikling og demokratiske rettigheter.

Vi tar Halden videre

I Halden skal arbeid, kunnskap og klima være viktigst. Halden Arbeiderparti mener at prioritert satsing og målrettet arbeid innen disse temaene vil styrke vår evne til å håndtere omstilling i årene framover.

Siden den industrielle revolusjonen har ny teknologi gitt fire ganger flere jobber enn den har avskaffet. Farlige jobber og kjedelige jobber har blitt overtatt av maskiner. Økt økonomisk vekst har gitt grunnlag for sterk vekst i lønninger og utbygging av offentlige tjenester. Nå er det den digitale revolusjonen som endrer arbeidsliv og hverdagsliv. Nå som før er det opplæring og kompetanse, samt fordelingspolitikk gjennom lønnsforhandlinger, skatt og velferdsordninger som er avgjørende for å sørge for at gevinstene ved den teknologiske utviklingen kommer alle til gode.

En tredjedel av befolkningen i yrkesaktiv alder (20-66 år) står utenfor arbeidslivet, og det er en klar tendens til at denne gruppen øker. Økt sysselsetting er Arbeiderpartiets viktigste svar for å skape en mer inkluderende og økonomisk bærekraftig kommune det er godt å bo i. Omstilling innen næringslivet, en god velferdskommune og tilrettelegging for nye arbeidsplasser blir viktig for å få dette til. Halden Arbeiderparti vil utvikle næringslivet i Halden, blant annet gjennom samarbeid både mot svenske og norske nabokommuner.

Halden Arbeiderparti har som mål at folkehelsen skal styrkes gjennom faglig utvikling og økt kunnskapsnivå. Utdanningsnivået i Halden er lavt og Arbeiderpartiet vil arbeide for å heve dette gjennom satsing på innhold i skolen og et helhetlig skoleløp. Fokus på mestring, resultater og læring i grunnskolen skal gi bedre forutsetninger for gjennomføring av videregående skole. Noe som igjen gir muligheter for høyere utdanning. Godt samarbeid mellom kommune, region og stat er viktig, samtidig som vi må tenke folkehelse i alt vi gjør og sørge for tidlig innsats og tilstrekkelig forebyggende arbeid i Halden kommune.

Klimaet endrer seg. Å begrense klimaendringene og utvikle bærekraftige samfunn er vår tids største utfordring. Kommunen er en helt sentral aktør i klima- og miljøpolitikken. Halden må ta sin del av ansvaret og gå foran i å finne løsninger der vi har gode forutsetninger for det. Halden kommune skal være miljøvennlig og bidra med sin andel kutt i klimagasser og samtidig legge til rette for at innbyggerne kan ta klimavennlige valg. Halden som kommune og som by skal ta sin del av ansvaret for at målene i Parisavtalen skal nås.

Halden Arbeiderparti vil at videre vekst i persontrafikk i hovedsak skal tas gjennom gang, sykkel og kollektivtrafikk. Skal dette målet nås, må kollektivtilbud mellom utkanten og sentrum og mellom kommunene i fylket bli bedre. En samfunnsutvikling med mindre transportbehov og energibruk vil kreve en mer kompakt byutvikling, med bærekraftig arealpolitikk der fremtidsrettet transport og logistikksystemer har stor prioritet.

Siden 2020 har antall innbyggere i Halden økt med i underkant av 100 pga nettoinnflytting. Det er forventet at i 2040 vil det være ca 35 500 innbyggere i kommunen. I følge kommunens planarbeid vil Halden ha en middels befolkningsvekst, men med noe lavere andel av innvandrerne enn andre byer i Østfold. Omlag 60 % av veksten vil komme i aldersgruppen 60+. Eldreomsorg og demensomsorgen vil være en stor oppgave.

Vi lever lengre og flere vil få behov for helse- og omsorgstjenester. Dette vil kreve nytenkning på oppgaveløsning og kommunen trenger mer kompetanse og kunnskap i egen organisasjon for å løse utfordringene.

Arbeiderparti mener at grunnleggende tjenester primært skal drives av kommunen. Kommunen må ha kompetanse på å drive sine lovpålagte oppgaver selv. Halden kommune bør styrke de kommunale tilbudene, og fortsatt ha et godt samarbeid med de private tilbyderne.

Kommunens rike kulturlandskap og –kulturhistoriske verdier må ivaretas. Halden skal bevares som en historisk by med Fredriksten festning og sine historiske bymiljøer og bygninger.

Halden Arbeiderparti vil forbedre Halden som velferdskommune. Barnehage og skole må gi barna våre ferdigheter og rike opplevelser. Våre eldre og de som har bistandsbehov trenger trygghet. Innbyggere skal ha tilgang på et rikt kulturliv, natur og friluftsopplevelser. Kommunen skal være en god støttespiller for både etablert og oppstartende næringsliv. For å styrke kommunens muligheter til å være en god velferdskommune for alle vil Halden Arbeiderparti beholde eiendomsskatten, styrke sysselsettingen og drive kommunen effektivt og med ny teknologi som kan redusere kostnader eller styrke kvaliteten på tjenestene.

I dette programmet legger vi fram Halden Arbeiderpartiets mål og hvilke tiltak vi vil få til de nærmeste årene fram til 2027. I tillegg vil Arbeiderpartiet alltid være beredt til å håndtere uforutsette hendelser og det kan bli nødvendig å løse oppgaver som vi ikke ser for oss i dag. Hvor langt vi kommer i å virkeliggjøre våre ambisjoner i programmet vil også avhenge av rammevilkår andre setter for oss, spesielt hvilken kommuneøkonomi Stortinget legger opp til.

Halden Arbeiderparti vil særlig prioritere skole, eldreomsorg og arbeid i neste periode:

- ☐ Økt kvalitet i skolen. Tilstrekkelige undervisningsressurser, godt læringsmiljø og bedre bruk av digitale læremidler.
- ☐ Gode tilbud i barnehage, SFO og åpen skole til lavest mulig pris.
- ☐ Økt kapasitet i eldreomsorgen. Både hjemmebaserte tjenester og sykehjem må styrkes.
- ☐ Friske eldre er en stor ressurs som bør anerkjennes og tas i bruk langt mer i frivillighet, organisasjonsliv, kultur og omsorg.
- ☐ En kommune som engasjerer seg for et sterkere, bærekraftig næringsliv i Halden.
- ☐ Alle kommunale investeringer av en viss størrelse skal ha et klimabudsjett når investeringsbeslutningen tas.

En åpen og digital kommune

Halden kommune skal være en publikumsvennlig kommune, hvor alle innbyggere blir imøtekommet med god service og får den hjelpen de trenger. Brukerne skal involveres og

være i førersetet både når behov skal avdekkes, tjenesten skal utformes og når tjenesten er i bruk.

Halden kommune skal være åpen og tilgjengelig, og kommunisere på en klar og forståelig måte. Haldens innbyggere skal få et heldigitalt møte med kommunen, gjennom smartere, mer samordnende og universelt utformede tjenester som oppsøker deg når du har behov. Samtidig skal det være mulig å kontakte kommunen gjennom frammøte eller på telefon.

I deler av kommunen er nettilgangen fortsatt svak. Skal digitale tjenester innen skole, helse og andre kommunale og statlige tjenester fungere godt, må nettilgangen være tilfredsstillende.

Økt produktivitet som følge av digitalisering skal komme innbyggerne til gode. Halden Arbeiderparti er opptatt av å skape et godt fagmiljø og sikre at kommuneadministrasjonen blir en attraktiv IKT-arbeidsgiver.

Halden Arbeiderparti vil engasjere innbyggerne til å delta i debatten og beslutningene om hvordan byen og kommunene skal utvikle seg. Innbyggerne skal få mer informasjon og økte muligheter til å kunne si sin mening gjennom både tradisjonelle informasjonskanaler og nye, digitale kanaler.

Halden Arbeiderparti vil:

- At alle innbyggerrettede tjenester som kan digitaliseres skal digitaliseres, hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Samtidig skal det være mulig å kontakte kommunen ved oppmøte eller på telefon.
- At alle etater skal tilgjengeliggjøre verdifulle data for publikum på de statlige åpne dataplattformene, for å bidra til innovasjon.
- Halden kommune har gått foran på flere områder for smartere løsninger ved hjelp av ny teknologi innenfor hele kommunens tjenestetilbud. Vi vil videreføre og styrke dette arbeidet.
- Fortsatt utnytte støtteordningene for bredbåndsutbygging for å sikre god digital infrastruktur i hele kommunen.
- Forbedre Halden kommune sine nettsider. De bør bli mer brukervennlige å finne fram i og gi bedre, oppdatert oversikt over det som skjer i kommunen. En skal tilstrebe et lettlest språk.
- Bekjempe digitalt utenforskap ved å gi støtte og opplæring i bruk av digitale tjenester.

Arbeid og næring

Arbeiderpartiets hovedmål er å få alle arbeidsføre i arbeid. Skape og dele er grunnsteinen i velferdssamfunnet. Det å stå utenfor arbeidslivet er den største årsaken til fattigdom og utenforskap. Derfor skal Halden være en næringsvennlig kommune som ser muligheter og utnytter dem. Haldens beliggenhet med kort vei til E6, tilgang på havn og jernbane bør gjøre Halden til en attraktiv by å drive næring.

Halden kommune er en betydelig aktør for næringslivet. Den opptrer som tjenesteyter for lokalt næringsliv og bedriftenes ansatte, som arealforvalter, forvalter av lovverk, som en betydelig innkjøper og har selv en arbeidsgiverrolle. I tillegg kan kommunen støtte bedriftene i å skape møteplasser, fremme markedsmuligheter og i arbeidet med å påvirke sentrale rammebetingelser.

Fra 2019 har det vært god vekst i antall arbeidsplasser i Halden, særlig i privat sektor. Offentlig sektor har økt med 183 årsverk til 4435, men privat sektor har økt med 264 til 8 689. Halden har i tiår hatt lavere sysselsettingsandel (andel av arbeidsstyrken i arbeid) enn landsgjennomsnittet, og nådde et bunnpunkt i 2019 (korrigert for alder og kjønn). Siden 2019 har sysselsettingsandelen økt, men er fortsatt lav. På slutten av 2021 hadde Halden en sysselsettingsandel på 59,3 prosent mens tilsvarende andel for Norge var 67,5 prosent. Vår viktigste kilde til økt handlingsrom og sterkere fellesskap er å øke sysselsettingsandelen. Arbeiderpartiet vil øke veksten i antall arbeidsplasser ved å styrke næringslivet, gjøre Halden til en enda bedre by å bo i og løfte flere fra trygd til arbeid.

Vi er i periode med teknologiske sprang (4. industrielle revolusjon) der menneskelige arbeidsoppgaver overflødiggjøres raskere enn vanlig. Både manuelt og kognitivt rutinearbeid vil bli automatisert. Det vil bli skapt mange, nye typer av jobber som vi ikke kjenner til i dag. En god del av disse nye jobbene må skapes av nye bedrifter. Det må derfor satses sterkere på entreprenørskap og oppstartsbedrifter. Elevene må få gode holdninger og ferdigheter om entreprenørskap i skolen, og kommunen må støtte opp om innovasjon både i gründermiljøene og i etablerte bedrifter, samtidig som kommunen selv oftere velger innovative anskaffelser og arbeidsmetoder.

Halden har en variert næringsstruktur med store offentlige arbeidsplasser som høyskolen i Østfold, Halden fengsel, Halden kommune, NND (Norsk nukleær dekommisjonering) og Institutt for energiteknikk IFE. Utviklingen for de største offentlige arbeidsplassene, er avhengige av politiske prosesser som kommunen aktivt må søke å påvirke.

De største private arbeidsplassene som Nexans, Fresenius Kabi og Norske Skog har ikke lokale eiere, og beslutninger om driften blir i stor grad styrt utenfor Halden og landet. Disse tre arbeidsplassene har alene om lag 2000 ansatte. Forholdet mellom privat sektor og offentlig sektor er i størrelsesforholdet 65/35. Det betyr at gode vilkår for næringslivet har stor betydning for sysselsettingen i Halden. Halden Arbeiderparti vil arbeide sammen med bedriftslederne og fagforeningene for å skape best mulig rammevilkår for næringslivet.

Halden er en stor landbrukskommune med gode kvaliteter som innbyr til opplevelse og turisme. Halden Arbeiderparti vil være en medspiller for landbruksnæringen ved

opparbeidelse og tilrettelegging av bl.a. gårdsturisme. Det norske jordbruket representerer en mattradisjon og kultur HAP erkjenner og verdsetter. Et veldrevet lokalt jordbruk er viktig for å sikre sysselsetting og ikke minst er norsk jordbruk viktig i et selvforsynings- og beredskapsperspektiv.

HAP vil jobbe for et bærekraftig skogbruk som ivaretar naturmangfoldet. Det er viktig at kommunen legger til rette for et aktivt skogbruk og langsiktig skogforvaltning slik at skogen som ressurs for grunneier, for friluftsliv, sport og idrett, og for jakt ivaretas. Samtidig som skogen som verdikjede sikrer lokale arbeidsplasser representerer den også fremtiden i form av økt etterspørsel etter bioenergi.

Etableringer lokalisert rundt grensen er et viktig arbeidsmarked for mange Haldensere. Vår oppgave vil være å fortsette arbeidet med å bedre forholdene for grensependling i samarbeid med de øvrige grensekommunene. At vår grenseregion kan være en felles bo og arbeidsregion gir mangfold i muligheter og et mer dynamisk næringsliv.

Halden må sørge for tilstrekkelig arealer avsatt til næring, spesielt i området langs E-6 fra Sponvikaveien og nordover.

Ny, fornybar energiproduksjon er nødvendig for å elektrifisere alle fossile energikilder og for å erstatte først kull og olje og etterhvert også gass som oppvarmingskilde i Europa, dette kalles det grønne skiftet. Det grønne skiftet er avgjørende for at verden skal klare å unngå klimakatastrofe. Halden bør bidra med økt produksjon av fornybar energi. Det er større potensiale for både sol- og vindkraft i Halden. Ny fornybar energiproduksjon i Halden vil også gi viktige arbeidsplasser og inntekter. På lengre sikt kan også kjernekraft bli viktig for å fullføre det grønne skiftet.

Haldens fortrinn er høy bostedsattraktivitet. Det er en viktig politisk oppgave å bevare og forsterke denne. For næringslivet er det viktig at Halden er en kommune det er attraktivt å bo i med gode tjenester innen oppvekst, bolig og fritid. Det er en tendens at de største arbeidsgiverne i Halden har behov for personer med en høyere formell kompetanse enn tidligere, og flere må hente inn denne kompetansen utenfor fylkets og landets grenser. God bostedsattraktiviteten gir flere tilflyttere enn arbeidsmarkedet tilsier. Høy tilflytting kan i seg selv generere flere etableringer og flere arbeidsplasser i Halden.

Halden Arbeiderparti vil:

- Ha gode kommunale tjenester innen byggesak, arealforvaltning, vei, vann og avløp, med vekt på kommunikasjon og veiledning.
- Videreutvikle samarbeidet med Etablererservice Østfold, Drivhuset, Blender og andre gründertiltak for å bistå gründere til å utvikle nye og spennende bedrifter.
- Samarbeide med Halden næringsutvikling for langsiktige, gode rammevilkår og for å løse akutte saker for næringslivet.
- Delta i nettverk for å innhente informasjon, formidle kontakter koble personer og virksomheter sammen.

- Fremme lokalt næringsliv som kunde/oppdragsgiver, testkunde og samarbeidspartner.
- Bidra til vekst i Kunnskapsparken, Remmen.
- Være en spennende og krevende kunde/oppdragsgiver.
- Være en god vertskommune og samarbeidspartner for NND og IFE med sikte på å få flere, ulike typer arbeidsplasser i Halden.
- Bidra til et godt og trygt lagringsanlegg for NND i Halden.
- Gjennom anbud og innkjøp motvirke sosial dumping og styrke fagopplæringen (Sikre at Norges-modellen virker).
- Tilrettelegge næringsarealer og plassere disse på områder som har tilknytning til gode transportårer.
- Arbeide inn mot sentrale myndigheter for å redusere tersklene i Ringdalsfjorden slik at en kan sikre arbeidsplassene med en god ferdsel for Nexans i framtida
- Arbeide aktivt mot sentrale myndigheter for å styrke rammevilkårene for Norske Skog, Halden.
- Prioritere arbeid opp mot sentrale myndigheter for å sikre at Inter-City og dobbeltspor jernbane bygges ut til Halden.
- Arbeide for at jernbanen opprettholder godstrafikken hele året så lenge Halden-industrien har behov for den.
- Styrke den digitale informasjonen til turister og markedsføringen av Halden.
- Styrke kapasiteten og robustheten i strømmettet for å kunne tiltrekke ny, kraftkrevende industri.
- Bidra til det grønne skiftet ved å legge til rette for økt fornybar kraftproduksjon (sol- og vind) innenfor Halden kommune sine arealer. Sette i gang en vurdering av om kjernekraft bør ha en plass i framtidas kraftproduksjon.

Skole og barnehage

Arbeiderpartiet vil ha en velferdskommune som støtter foreldrene i å gi barn og unge en inkluderende og trygg oppvekst.

Skolestrukturen i Halden bør gjennomgås for å finne en god balanse mellom ulike mål: Mest mulig ressurser på undervisning fremfor bygninger, skoler der folk bor, en kapasitet som gjenspeiler befolkningsutviklingen og en skolestørrelse som gir tilstrekkelig mangfold i tilbud. Halden kommune bør styrke de kommunale barnehagene, og fortsatt ha et godt samarbeid med de private.

Oppgaven til skolen er å gi grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i lesing, skriving, regning og språk. Samtidig blir evnen til kritisk tenkning, kreativitet og til å takle forandringer stadig viktigere i framtida. Behovet for økt kompetanse som følge av skjerpede krav og behov for omstilling gjør at kunnskapsnivået må økes. Denne målsettingen vil både gjelde lærere og elevene. Nye læringsverktøy og læringsmetoder vil bli innført i skolen og vil sette nye krav til elever og lærere.

Arbeiderpartiet vil at skolene kartlegger alle elevers lese-, skrive- og regneferdigheter i 1. og 2. årstrinn, og sikrer ekstra innsats for individuell oppfølging for de som trenger det.

Skoler med elever som krever ekstra oppfølging skal få ekstra ressurser til dette, samtidig bør skoler som vil prøve ut nye pedagogiske opplegg ha mulighet for å kunne få ekstra midler.

Skolene i Halden oppnår en lav poengsum på nasjonale prøver og målinger. Arbeiderpartiet vil arbeide for å stimulere læringsmiljøet i skolen, slik at Halden innen 2028 skal ligge over landsgjennomsnittet og i øvre sjikt i Østfoldmålingene.

Et stort etterslep når det gjelder vedlikehold gir økende utfordringer for elevenes og lærernes fysiske arbeidsmiljø. Arbeiderpartiet vil øke innsatsen for vedlikehold i skolen.

Arbeiderpartiet ønsker å knytte innholdet i SFO-tilbudet tettere opp mot skolens læringsmål. Foreldrebetalingen på SFO må holdes lav for å senke den økonomiske terskelen for å benytte seg av tilbudet. Det kan også gjøre det enklere for begge foreldrene og ha heltidsjobb.

Økt bruk av skolene på sen ettermiddag kveldstid bidrar til gode fritidstilbud, tettere og bedre nærmiljøer og kan også virke positivt på læring.

Halden Arbeiderparti vil:

- Gi barna i småskolen en tettere individuelle oppfølging for å sikre lese-, skrive- og regneferdigheter og gi læringsutfordringer til sitt nivå.
- Blant annet ved hjelp av økt bruk av digitale læremidler gi barna en undervisning som er mer variert, praktisk rettet og krav tilpasset sitt nivå.
- Innføre tillitsreform i skolen for å styrke lærerne som fagpersoner gjennom mer tid til elevene.
- Arbeiderpartiet vil øke attraktiviteten til læreryrket, og gi nok grunnbemanning, vi vil også at vikarer settes inn ved fravær.
- Tilby «entreprenørskap» i samarbeid med Ungt Entreprenørskap og koding som valgfag i grunnskolen.
- Utarbeide en plan for en videreutvikling av de kommunale barnehagene.
- Utvide åpningstidene for åpen barnehage.
- Økte ressurser til «tidlig innsats» og forebyggende tiltak. Et team bestående av både pedagogisk personale og fagarbeidere kan gi ekstra støtte til elever med ekstra utfordringer, eller som ligger foran resten av klassen.
- Jobbe aktivt mot mobbing i skolen.
- Langsiktig plan for kompetanseutvikling for de ansatte i barnehagene og skolene i Halden.
- Vi vil styrke kvaliteten på SFO-tilbudet i Halden slik at SFO kan utvikles videre som en arena for utvikling, læring og god folkehelse. Arbeiderpartiet vil redusere foreldrebetalingen på SFO.
- Videreføre sentrumsprosjektet med ny skole, idrettsanlegg og svømmehall.

- Behandle den snart utarbeidede skolebruksplanen for utvikling av grunnskolen i Halden som søker å finne en optimal struktur, blant annet inndelingen av skolegrenser og antall skolebygg, basert på beste anslag for hvilken kapasitet som trengs

Helse- og sosial

Alle i Halden være trygge på at de får den oppfølgingen de trenger gjennom hele livet.

Det er et kvalitetstegn for samfunnet at levealderen øker, men det reiser også noen utfordringer i hvordan vi organiserer samfunnet. I likhet med mange andre kommuner vil Halden få økt behov for helse- og omsorgstjenester. Det vil bli flere eldre, og de eldre vil bli enda eldre. Pleiebehovet vil derfor øke. Omfanget av demenspasienter øker normalt i takt med øket antall gamle, og antallet kroniske lidelser kan øke. Disse økende behovene samtidig som samhandlingsreformen krever mye satsing på kompetanse og ressurser, kan gi begrenset rom for andre forbedringer i helse og omsorgstjenesten. Ny teknologi vil øke rommet for nye forbedringer i den grad produktiviteten øker.

Det viktigste folkehelsearbeidet handler om det som gjøres før noen blir syke, der hvor vi lever livene våre; i barnehagen, i skolen, i arbeidslivet, på fritidsarenaer, og der vi bor. Derfor vil det satses mer på forebygging og tidlig innsats også innenfor folkehelsefeltet. Det må settes inn tiltak utover dagens nivå, for å forebygge problemer og håndtere utfordringer på et tidligst mulig stadium. Det må etableres lavterskel helsetilbud som gjør det enkelt å få hjelp. Vi må ha en skolehelsetjeneste som ser alle elevene. En idrettshall, og svømmehall i sentrum vil være viktige virkemidler for et styrket folkehelsearbeid.

Det er viktig at alle får anledning til å leve en god og aktiv alderdom, og at kommunen har gode helsetjenester som legger til rette for mestring av eget liv. Dette for at alle skal kunne leve gode verdige liv og bo hjemme så lenge de ønsker det. Det må legges det til rette for at alle som vil og kan bo hjemme, skal kunne gjøre det.

En større satsing på hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring skal bidra til at så mange som mulig kan få mulighet til å bo hjemme så lenge de ønsker. En styrking av rehabiliteringsavdelingen på Halden sykehjem blir også et meget viktig bidrag for å imøtekomme økningen av eldre i årene som kommer.

Det ligger an til at en større andel av innbyggerne våre vil få demens i årene framover. Demens er en sykdom som også berører de pårørende sterkt. Helsetjenesten forbereder seg på denne utfordringen, men det er også behov for at familier og resten av samfunnet er mer forberedt. Arbeiderpartiet vil mobilisere for et demensvennlig samfunn.

Det beste for den enkelte og for fellesskapet er om et helseproblem ikke oppstår eller ikke blir forverret. Det må arbeides planmessig og systematisk for å kunne flytte flere ressurser

og kompetanse over mot tidlig innsats og forebyggende arbeid. Miljøvaktmestertjenesten som er etablert i Halden er et godt forebyggende lavterskeltilbud, dette tilbudet styrkes og utvides til andre områder og mot nye grupper.

Vi vet mange mennesker sliter, ikke minst innenfor rus og psykiatri. Vi vil gi folk med psykiske lidelser eller rusproblemer bedre, raskere og lettere tilgjengelig tjenester. Det betyr lavterskeltilbud, kortere ventetid og tettere oppfølging av individene over tid. Får man god hjelp tidlig, kan mange lidelser være spart. Det iverksettes tiltak for at helsestasjonen og skolehelsetjenesten skal bli enda bedre på å gi tidlig hjelp til ungdom og barn med psykiske lidelser.

Halden Arbeiderparti vil:

- Eldreomsorgen og helsetjenestene skal være det offentlige ansvar og det offentlige må også i hovedsak produsere tjenestene.
- Fortsatt ta i bruk velferdsteknologi for å få bedre tjenester, bidra til økt trygghet og et mer aktivt og selvstendig liv for de som trenger det.
- Styrke aktivitetstilbudet for alle eldre, både de som bor hjemme og på institusjon.
- Yngre mennesker som av en eller annen grunn ikke kan bo hjemme må sikres bedre levekår og en meningsfull hverdag.
- Fortsatt styrke og tilpasse hjemmebaserte tjenester slik at folk kan bo hjemme så lenge de ønsker.
- De ansatte må ha god tid til hver enkelt, og brukerne bør ha færrest mulig ansatte å forholde seg til. Derfor må kommunen satse på hele, faste stillinger og fase ut bruken av vikarbyråer.
- Opprette flere sykehjemsplasser, avlastningsplasser og omsorgsboliger.
- Styrke veiledningstjenesten for sosiale tjenester.
- Satse på tidlig innsats for barn og unge, ved å styrke helsesykepleierenes tid på skolene og i barnehage.
- Styrke enhet rus og psykisk helse for å kunne gi flere tilbud om hjelp.
- Styrke lavterskeltilbudet for psykisk helse.
- Arbeiderpartiet vil styrke avlastningsordningen for mennesker med bistandsbehov, slik at den blir kvalitetssikret og ett godt tilbud for brukerne og deres familier.
- Halden kommune skal i større grad bruke fagfolk innenfor helse. Kommunen skal tilrettelegge for at ufaglærte får en mulighet til etterutdanning.
- Arbeide for at flere kan få dekket utgifter til tannbehandling.
- Videreutvikle et godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten med mål om sømløse helsetjenester.
- Videreutvikle ordningen med brukerombud for eldre og alle andre brukere av kommunens tjenester.
- Arbeide for å sikre og styrke fastlegeordningen og legevaktstjenesten i kommunen,
- Sørge for et godt og variert botilbud til de som trenger det innenfor alle deler helsesektoren.

Kultur og fritid

Rause og inkluderende lokalsamfunn med sterke fellesskap gir oss det beste utgangspunktet for å løse framtidens utfordringer. Derfor skal Halden kommune satse på kultur, frivillighet, idrett og skape arenaer for deltagelse og liv i lokalsamfunnet.

Kunst og kultur binder oss sammen og har en samfunnsbyggende kraft. Kunst og kultur kan begeistre og underholde, men også provosere og åpne for ny refleksjon. Det må oppmuntres til mangfold, både tradisjon og nyskapning trengs for å berike våre liv og vårt lokalsamfunn.

Alle skal ha mulighet til å delta i samfunnet. Vi vil senke terskler for deltagelse slik at bakgrunn, bosted og lommebok ikke skal være avgjørende for om man får delta eller ikke. Universell utforming skal være et mål som sikrer deltagelse for alle uansett om det gjelder foreldre med barnevogn eller om du er orienteringshemmet.

Kunnskap er grunnmuren for ethvert samfunn og biblioteket er ikke bare bøker, men en møteplass som er viktig for lokalsamfunnet på tvers av alder og erfaringer. Gjennom nyetableringen i Skofabrikken, økte driftsmidler fra kommunen og samarbeid med andre aktører har Halden fått et attraktivt og moderne bibliotek for lesing, lytting og møtevirksomhet.

Frivillighet i kulturarbeid er sentralt for bygging av miljø og tilhørighet. Det er viktig at det legges til rette for frivillig arbeid både innenfor idrett og andre kulturformer. Som virkemiddel bør kommunen vurdere bruk av sine mange ledige lokaler og vurdere å bistå med en konsulent for samordning av kulturaktiviteter. Kommunen bør også bruke det frivillige miljøet aktivt for å styrke integrering av nye landsmenn.

Halden som kulturby er også byrommet. Verneverdige bygg og bymiljøer må ivaretas gjennom de kommunale arealplaner og ned i reguleringsplanene. Verneverdige miljøer utenfor sentrum må også få oppmerksomhet. Tilgang til strandsonen bør styrkes og følges opp i perioden.

Halden består av et yrende kulturelt og religiøst mangfold. Der man har kirker og kirkesamfunn som bidrar til Halden samfunnet. Som kommune har vi et ansvar for tilrettelegging og vedlikehold. Ikke minst har vi en utfordring med kirkegårdene våre. De må kunne møte framtidens krav og plassbehov. Vi må også bidra til at kirkene blir åpne for alle. Her ligger det mye kulturarv og samfunnsverdier vi må ta vare på.

Halden Arbeiderparti vil:

- Legge til rette for frivillige aktiviteter innen idrett og kultur innenfor eksisterende ressurser, blant annet videreutvikle åpne skoletilbud.
- Samarbeide med idrettsrådet for å øke rekrutteringen til idretten.
- Legge opp til godt samarbeid med Kulturrådet for å styrke mangfold og kvalitet i Halden-kulturen.
- Bruke de frivillige kultur- og idrettsmiljøer aktivt til integrering.
- Sikre et fortsatt attraktivt og moderne bibliotekstilbud.
- Styrke allemannsretten og sikre at strandsonbestemmelsene blir overholdt.
- Videreutvikle Opera Østfold og Det norske blåseensemble anno 1734 i Halden.

- Sørge for at flere barn får gå på kulturskole.
- At alle barn har tilgang til gode kultur- og fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes lommebok. Derfor styrkes frivilligheten, kulturen og idretten, spesielt i arbeidet rettet mot barn og unge fra lavinntektsfamilier.
- Vi vil legge til rette for dem som skaper kulturen, og bidra til at kunstnere får bedre arbeidsvilkår.
- Være en aktiv tilrettelegger for frivillig aktivitet lokalt, blant annet gjennom et tett samarbeid med frivilligheten og ved å gjøre lokaler og utstyr tilgjengelig for aktivitet.
- Styrke det økonomiske grunnlaget for Frivilligsentralen.
- Rullere sentrumsplanen, og sette fart i byutviklingen. Beskytte verneverdige bymiljøer.
- Bygge ny svømmehall i sentrum.
- Gi folkehelsearbeidet en tydeligere profil som gjennomsyrrer all aktivitet og planlegging.
- Vektlegge hensynet til kulturminner i kommunal planlegging. Utarbeide en kulturminneplan for kommunen i samarbeid med historielagene.
- At Kirken kan få midler til å vedlikeholde sine kirker, slik at de kan bli brukt som gode kulturarenaer.
- Videreutvikle Fredriksten festning som en ledende nasjonal og regional kulturarena, et fyrtårn for kulturbaserte næringer, rekreasjon og som nasjonalt kulturminne.
- Legge til rette for et fortsatt aktivt AMCAR-miljø.
- Bidra til utvikling og drift av ungdomsklubber.
- Arbeide for å realisere skulpturparken Lisa Amundsen.
- Legge til rette for videreutvikling og markedsføring av Halden som rockeby.
- Ta vare på og videreutvikle kulturkvartalet.

Natur og miljø

Vi står ved inngangen til en stor omstilling. I løpet av noen få tiår må vi skape mange nye, gode og grønne jobber som vi kan leve av i en tid der vi ikke lenger kan tillate oss å leve av å forurense. Jobbene vil ikke komme av seg selv. Skal vi lykkes, må vi hente frem igjen den vinneroppskriften nordmenn tidligere har benyttet seg av i møte med omstillinger: Vi må løfte i flokk.

Over hele verden ser vi stadig mer ekstremvær: Isen smelter, havet stiger, oversvømmelser fører til enorme ødeleggelser og folks livsgrunnlag rives bort. Dette fører til store folkeforflytninger, undergraver økonomisk vekst og legger grunnlag for nye konflikter.

Halden er ikke fritatt for flom og jordras, så kommunen bør ha oppdaterte risikovurderinger av flomrisiko i bekker og elver og fare for leir og jordras i kommunen. Likeså vil vi sikre at kommunen har relevante og oppdaterte beredskapsplaner for å kunne håndtere situasjoner som kan oppstå.

Derfor er Arbeiderpartiet krystallklare på at vi både skal og må nå klimamålene. Samtidig skal vi beholde et sterkt fellesskap med velstand og trygg velferd. Vi må sikre at omstillingen blir

rettferdig og inkluderende. Halden kommune skal ta sin del av ansvaret for at Norge og verden når klimamålene og FNs bærekraftsmål.

Vi skal og må nå klimamålene.

Arbeiderpartiet mener vi må ha høye ambisjoner og klare mål for samfunnsutviklingen. Vi må gjenreise troen på at den kan styres. Vi skal ha en aktiv klimapolitikk og en aktiv næringspolitikk som går hånd i hånd og forsterker hverandre.

Fortetting - å bygge tettere for å få flere mennesker og aktiviteter inn på allerede bebyggt areal - er en langsiktig strategi for å få et mer klimavennlig samfunn. Slik kan byer og tettsteder redusere transportbehov og få en mer effektiv bruk av ressurser, energi og infrastruktur. Samtidig lettes bevaringen av ubebygde arealer for jordbruk og naturmangfold. En slik strategi kombineres med satsing på gode og varierte bomiljøer og tilgang til naturopplevelser i nærmiljøet.

Halden Arbeiderparti vil:

- Videreutvikle analysearbeidet på klimakonsekvensene av alle relevante saker som legges frem for kommunestyret.
- Sikre oppdaterte risikovurderinger og gode beredskapsplaner for håndtering av flom og ras i kommunen.
- Utvikle et klimabudsjett for Halden som viser viktige utslippskilder og hvordan disse ligger an til å utvikle seg.
- Bygge ut kollektivtilbudet/busstilbudet i Halden. Arbeide for et kollektivtilbud mellom Høgskolen og jernbanestasjonen. Kvaliteten på persontransporttilbudet må økes betydelig for at flere skal ta den i bruk, blant annet gjennom økt bruk av Flexibuss-ordninger.
- Videreutvikle og øke attraktiviteten til sentrum og tettstedene i kommunen.
- Halden kommune skal være en foregangskommune, hvor alle offentlige nybygg og renoveringer av kommunale bygg skal ha høy miljøstandard.
- Arbeidet med å både utvikle og bevare grønne lunger skal videreføres.
- Dyrka mark skal skjermes fra utbygging.
- Stille krav i kommunale anbud og innkjøp om miljø og klima. Stille krav om utslippsnivå for leverandører av transporttjenester.
- Ha gode gjenvinnings-, gjenbruks- og kildesorteringsordninger og ta initiativ til å gjøre kommunen plastfri.
- Vurdere samarbeid med industrien om fjernvarme til offentlige bygg og borettslag.
- Forsterke kommunale tilbud om elektroniske transportmidler.

Kommunen som arbeidsgiver

Halden kommune er en av byens største arbeidsgivere. Over 70 prosent av de ansatte jobber enten i helse- og sosialtjenesten eller med barn i barnehage og skole. En dyktig

kommuneadministrasjon er viktig for å kunne øke evnen til å ta seg av alle som trenger opplæring, omsorg eller annen "oppbacking" fra fellesskapet. En god standard for kommunens arbeidsgiverrolle bidrar til gode normer for arbeidsgiverrollen i resten av arbeidslivet.

Kommunen skal være en profesjonell arbeidsgiver som fremmer meningsfylte arbeidsoppgaver, et godt arbeidsmiljø, deltakelse for de ansatte i tråd med lover og avtaler, dyktige ledere og med god evne til å beholde og rekruttere kompetanse. Fortsatt partssamarbeid er avgjørende for velferdsutviklingen i landet, og skal også følges opp i Halden kommune.

Halden Arbeiderparti vil:

- Videreføre etterutdanning og god opplæring av kommunalt ansatte. I neste periode satse spesielt på å løfte kompetansen for ansatte i hjemmebasert omsorg.
- Etablere en heltidskultur i Halden kommune som sikrer ansatte som ønsker det hele faste stillinger.
- Sikre at faste oppgaver i Halden kommune utføres med egne faste ansatte, og at vikarbruk og innleie holdes på et minimum, og bare brukes unntaksvis.
- Midlertidig ansettelse skal kun brukes ved begrunnet midlertidig behov.
- Ha flere, gode lærlingeplasser i kommunen.
- Sikre god kultur for omstilling i samarbeid med de ansatte når de kommunale tilbudene skal tilpasses endrede behov eller ny teknologi.
- Bedre oppgavefordeling i helse- og omsorgstjenesten for å sikre riktig og nok personell.
- Sikre et godt arbeidsmiljø og ha sterkere felles innsats fra ledere og tillitsvalgte for å redusere sykefraværet.

Økonomisk styring

Orden i økonomien er grunnleggende for Arbeiderpartiet. All erfaring viser at dersom det bygger seg opp ubalanser i økonomien går det mest utover de som har minst fra før. Arbeiderpartiet garanterer at vi framover fortsatt skal ha en kommune med et driftsbudsjett i balanse og en gjeld som er håndterbar, for det gir trygghet for brukere og ansatte, og gjør at vi kan planlegge og investere bedre for framtiden.

I årene framover er det ikke rom for å svekke kommunens inntekter eller ta på seg nye oppgaver raskere enn de lar seg finansiere av den økonomiske veksten. Kommunens gjeld har kommet opp på et høyt nivå, og det er ikke rom for å øke den ytterligere. I neste periode vil vi prioritere investeringer som kan gi økt økonomisk handlingsrom i framtida, samt vedlikehold av kommunens realkapital. blitt forsømt.

Halden Arbeiderparti vil:

- Kommunens realkapital (bygg, veier, anlegg) må forvaltes bærekraftig. Arbeiderpartiet vil øke innsatsen for vedlikehold.
- Det stilles krav om effektivisering av kommunens drift. Gevinsten ved effektivisering brukes til bedre tjenester for innbyggerne og mer interessante arbeidsoppgaver for de ansatte.
- Prioritere investeringsprosjekter som «betaler seg selv» gjennom reduserte driftskostnader først.
- Utbygging av velferdskommunen må skje innenfor ansvarlige rammer der det ikke bygges opp igjen underskudd.
- Halden Arbeiderpartiet vil videreføre en moderat eiendomsskatt, men vil styrke den sosiale profilen ved å øke bunnfradraget. Inntektene fra eiendomsskatten skal brukes til å styrke tjenestene til innbyggerne..
- Sikre en profesjonell kommuneadministrasjon med god kompetanse på økonomisk styring.

Alle skal med

Arbeiderpartiet står for en inkluderende samfunnsutvikling der alle mennesker er like mye verd og der alle bidrar til fellesskapet etter evne og får tilbake etter behov. Motkreftene for ulikhet og splittelse er sterke.

I Halden trengs det aktiv politikk på mange områder for å bekjempe fattigdom, styrke oppvekstvilkårene, integrere og inkludere innflyttere og utforme kommunale tilbud slik at alle kan ta dem i bruk.

Mange tiltak i alle kapitler av dette programmet vil fremme en mer inkluderende samfunnsutvikling. Her er noen flere:

Halden Arbeiderparti vil:

- Sikre at hensynet til universell utforming ivaretas i alle kommunale utbyggingsplaner
- Legge til rette for at det bygges flere boliger og tilby flere kommunale utleieboliger
- Kommunen må være en aktiv formidler av Startlån slik at folk, særlig unge, kan få økonomisk bistand til å kjøpe sin første bolig.
- Barnevernet sikres tilstrekkelig bemanning og kompetanse, slik at lovpålagte tjenester utføres og tidsfrister overholdes.
- Prioritere tidlig innsats og forebyggende tiltak spesielt rettet mot barn og unge.
- Sikre at tilbudet med et bibliotek for utstyr til idrett- og fritidstilbud for barn videreføres.
- At sosialhjelpsmottakere skal tilbys målrettede tiltak om rehabilitering, bolig, kvalifisering, praksisplass og tilrettelegging som leder til yrkesdeltakelse. Stille krav til NAV om at de måler hvor mange de klarer å hjelpe og er åpne om resultatene sine.
- Intensivere innsatsen slik at flere kommer ut i arbeid etter endt introduksjonsprogram
- Styrke norskopplæringen knyttet til arbeidstreningsarenaer og arbeidsplasser.
- Styrke samarbeidet mellom kommunen, politiet og frivilligheten for å forebygge radikalisering og ekstremisme.

- Vurdere å opprette et flerkulturelt råd for inkludering og mangfold.